

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.16748879>

Соціальне партнерство в професійній освіті: особливості, підходи, принципи

Ігнатенко Павло Миколайович

аспірант кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти,
Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна
академія» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,
вул. Університетська, 16, м. Харків, 61003, Україна,
oblsporkarate@gmail.com , <https://orcid.org/0009-0002-4380-8029>

Іванченко Ольга Сергіївна

старший викладач кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти
Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна
академія» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,
вул. Університетська, 16, м. Харків, 61003, Україна,
olgaivanchenko@karazin.ua, <https://orcid.org/0000-0002-9407-6107>

Прийнято: 17.05.2025 | Опубліковано: 29.05.2025

Анотація. Стаття присвячена вивченню цілей, особливостей, підходів та принципів соціального партнерства в професійній освіті, а також нових можливостей, яких воно надає закладам професійної освіти. **Методи.** Методами дослідження були системний аналіз (наукової психолого-педагогічної, методичної та правової літератури) та синтез виявлених

конструктивних пропозицій з проблематики, що вивчалася. **Результати.** Соціальне партнерство – це система взаємин між працівниками (або їхніми представниками), роботодавцями (представниками роботодавців), органами державної влади, органами місцевого самоврядування, що спрямована на узгодження інтересів працівників і роботодавців з питань регулювання трудових відносин, а також інших безпосередньо пов'язаних з ними відносин. Об'єктами соціального партнерства є: реальне соціально-економічне положення різних соціально-професійних груп; якість і рівень їх життя під кутом зору соціально можливих і соціально гарантованих способів отримання доходу. Визначені такі особливості соціального партнерства: партнерська взаємодія сторін з різними інтересами; взаємовигідність взаємодії сторін, не зважаючи на розбіжність інтересів; забезпечує розвиток громадянського суспільства; знижує можливості диктату однієї сторони. Принципи соціального партнерства умовно було розподілено на такі блоки: правові, соціальні, партнерські, конкурентності, безконфліктності. **Висновки.** Загальний висновок визначає, що соціальне партнерство надає закладам профосвіти нові можливості: отримувати інформацію від партнерів про попит на кадри; проводити підготовку фахівців відповідно до змісту навчання, який погоджений із соціальним партнером; здійснювати практичне навчання здобувачів освіти на сучасному устаткуванні й техніці підприємства-партнера; проводити стажування викладачів, майстрів виробничого навчання, інструкторів з оволодіння сучасними технологіями; проведення спільної, незалежної, експертної оцінки якості професійної підготовки; отримання позабюджетних коштів, поповнення матеріально-технічної бази від підприємства-партнера. Подальші перспективи дослідження вбачаються у виявленні й обґрунтуванні педагогічних умов формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання до роботи в умовах соціального партнерства.

Ключові слова: соціальне партнерство, нові можливості, професійна

освіта, особливості, принципи, підходи.

Social partnership in professional education: features, approaches, principles

Pavlo Ignatenko

PhD student of the Department of Pedagogy,

Methods and Management of Education,

Educational and Scientific Institute "Ukrainian Engineering and Pedagogical

Academy" of Kharkiv National University named after V.N. Karazin,

St. 16 University Street, m. Kharkiv, 61003, Ukraine,

oblsporkarate@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0002-4380-8029>

Olha Ivanchenko

Senior Lecturer at the Department of Pedagogy,

Methodology and Management of Education

Educational and Scientific Institute "Ukrainian Engineering and Pedagogical

Academy" of Kharkiv National University named after V.N. Karazin,

St. 16 University Street, m. Kharkiv, 61003, Ukraine,

olgaivanchenko@karazin.ua, <https://orcid.org/0000-0002-9407-6107>

Abstract. *Article is devoted to studying of the purposes, features, approaches and the principles of social partnership in professional education and also new opportunities which it gives to institutions of professional education. **Methods.** Social partnership is the system of relationship between workers (or their representatives), employers (representatives of employers), public authorities, local governments which is sent for approval of interests of workers and employers concerning regulation of the labor relations and also other directly related relations. Objects of social partnership*

are: real economic and social situation of different social and professional groups; quality and level their life from this point of view socially possible and socially guaranteed ways of receiving income. Such features of social partnership as are defined: partner interaction of the parties with various interests; mutual benefit of interaction of the parties, regardless of a divergence of interests; provides development of civil society; reduces possibilities of dictatorship of one party. The principles of social partnership were conditionally distributed on such blocks: legal, social, partner, competition, absence of conflict. **Results.** The system analysis (scientific psychology and pedagogical, methodical and legal literature) and synthesis of the revealed constructive proposals on a perspective which was studied were methods of a research. **Conclusions.** The general conclusion defines that social partnership gives to professional education institutions new opportunities: to obtain information from partners on demand for shots; to carry out training of specialists according to the content of training which is agreed with the social partner; to carry out practical training in applicants of education at the modern machinery and equipment of the partner enterprise; to hold a training of teachers, training officers, instructors on mastering modern technologies; carrying out the general, independent, expert assessment of quality of vocational training; receiving extrabudgetary funds, replenishment of material and technical resources from the partner enterprise. Further prospects of a research seem in identification and justification of pedagogical conditions of formation of readiness of future teachers of vocational education for work in the conditions of social partnership.

Keywords: social partnership, new opportunities, professional education, features, principles, approaches.

Постановка проблеми. Соціальне партнерство в будь-якій зі сфер життя завжди базується на добровільному й взаємовигідному співробітництві, що спрямоване на досягнення його учасниками загальних соціальних цілей.

Соціальне партнерство в сфері освіти не має чіткої законодавчої бази. Сучасна система соціального партнерства в Україні була започаткована Указом Президента України «Про національну раду соціального партнерства» від 8 лютого 1993 р. № 34. Згідно з ним було створено Національну раду соціального партнерства, а Указом від 27 квітня 1993 р. № 151 було затверджено Положення про цей орган. Але 29 грудня 2005 р. Указом Президента України № 1871/2005 її було ліквідовано й утворено Національну тристоронню соціально-економічну раду як консультативно-дорадчий орган та затверджено Положення про цей орган. У Законі України «Про організації роботодавців» від 24.05.2001р. № 2436-III, який на сьогодні втратив чинність, соціальне партнерство трактувалось як «система колективних відносин між найманими працівниками, роботодавцями, виконавчою владою, які виступають сторонами соціального партнерства у ході реалізації їх соціально-економічних прав та інтересів». Проте, у новому Законі України від 22.06.2012 р. № 5026-VI «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» цього визначення, а також взагалі згадування про соціальне партнерство немає. У цьому зв'язку слід зазначити, що сьогодні Законів України, що напряду регулюють соціальне партнерство в галузі освіти, взагалі, і професійної освіти, зокрема, немає. Таким чином є нагальна потреба у вивченні такого явища як соціальне партнерство в професійній освіті та визначенні теоретичних аспектів цього феномену.

Сьогодні соціальне партнерство базується на певних принципах взаємодії сторін, використовуючи тільки ті з них, які є достатніми для досягнення поставлених цілей такого партнерства. Цими принципами, як правило є: рівноправність учасників; взаємоповага; зацікавленість у результатах; вільне обговорення питань, що цікавлять; добровільність прийняття на себе зобов'язань; відповідальність.

Склад партнерів формується залежно від рівня освітньої установи й завдань, що підлягають вирішенню, а тому не може бути заздалегідь однозначно

регламентований. Соціальне партнерство припускає можливість співробітництва партнерів у роботі на якісь загальні результати: обмін ресурсами, спільна діяльність тощо. Звичайно мається на увазі, що соціальне партнерство носить рівноправний і взаємовигідний характер, опирається на відносини взаємоповага й довіри.

Важливим фактором, що робить соціальне партнерство можливим, є, з одного боку, наявність у кожного з партнерів потреб, які вони не в змозі ефективно й повно задовольнити самотужки, а, з іншого боку, наявність у потенційних партнерів ресурсів, що допомагають у задоволенні цих потреб і доброї волі до їх надання.

Законодавчу основу для розробки моделей соціального партнерства в сфері освіти в цілому надають закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Концепція «Нова українська школа» та ін. Під соціальним партнерством ми розуміємо специфічний тип суспільних відносин, що виникають при взаємодії закладу освіти й соціуму, спрямований на досягнення загальних цілей, заснований на принципах добровільності, взаємопідтримки, взаємовідповідальності.

З одного боку, партнерство – це взаємодія учасників освітнього процесу. З іншого боку, соціальне партнерство – це відносини між колективними суб'єктами, зацікавленими на певному етапі у взаємодії. Оцінка досвіду взаємодії показує, що соціальне партнерство допомагає спрямовувати ресурси на розвиток спільної діяльності будь-яких освітніх установ, їх суспільної самоорганізації. Воно залучає ресурси державних і недержавних організацій для розвитку освітньої сфери конкретної освітньої організації, а також допомагає накопичувати й передавати освітній досвід, як конкретної освітньої організації, так і її партнерів для формування в членів освітнього співтовариства здатності довготривалого виживання на ринку освітніх послуг.

Основними завданнями соціального партнерства сьогодні можна

визначити: забезпечення стратегічного характеру розвитку освітньої установи; інноваційність як механізм розвитку сучасної системи освіти; підвищення якості освіти.

Сьогодні освітня політика «соціальне партнерство» трактує як:

– особливий тип взаємодії освітніх установ із суб'єктами й інститутами ринку праці, державними й місцевими органами влади, громадськими організаціями, націлений на максимальне узгодження й реалізацію інтересів усіх учасників цього процесу;

– особливий тип спільної діяльності між суб'єктами освітнього процесу, що характеризується загальними цілями й цінностями, довірою, добровільністю й тривалістю відносин, а також визнанням взаємної відповідальності сторін за результат їх співробітництва й розвитку.

Виходячи з цього, для кожної з освітніх установ основним завданням соціального партнерства буде підвищення якості й ефективності освіти, тобто поліпшення тих показників діяльності, заради яких вони створювалися й існують. На сучасному етапі погоджені партнерські взаємини між закладами загальної освіти й установами культури, освітніми організаціями професійної (професійно-технічної) освіти, державними органами та роботодавцями дозволяють вирішувати такі питання, як:

– зміна вимог до рівня професійних знань, що дозволяють підняти якість підготовки фахівців і ступінь їх конкурентоспроможності;

– розвиток у педагогів загальнокультурної компетентності, а також певних моральних, ділових якостей, що обумовлюють успішне виконання ними своїх професійних обов'язків.

Проте, у практиці вітчизняної реалізації концепції соціального партнерства в системі освіти існують певні суперечності між:

– ринком праці та ринком освітніх послуг, які не поною мірою забезпечують вимоги роботодавців до випускників закладів професійної освіти;

- державним фінансуванням закладів освіти і необхідністю диверсифікації джерел фінансування;
- законодавчим закріпленням автономії освітніх закладів й обмеженістю форм такої автономії;
- державним керуванням закладами освіти і необхідністю глобалізації та інтернаціоналізації освіти тощо.

Враховуючи ці й інші суперечності, можна констатувати наявність проблеми, що полягає у невідповідності існуючих у практиці та теорії підходів до соціального партнерства в системі освіти, взагалі, та професійної освіти, зокрема, й сучасними вимогами та існуючим зарубіжним досвідом такого партнерства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання соціального партнерства розглядали як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Зокрема, проблематику застосування соціального партнерства в освіті взагалі вивчали: Л. Келембет і О. Фляк [1], Ю. Кец [2], Л. Лаухіна, Н. Кобзар, О. Рабіч, С. Скачедуб [3], О. Москвічова [4], О.Огієнко [6], С. Оніщенко [7], Н. Харченко [8], S. Billett [10], S. Ismailov [11], A. Shaidullina [16], T. Varkulevich [17].

Питанням соціального партнерства в професійній освіті були присвячені праці таких вчених як: О.Москвічова [5], Є.Царьова [9], N. Kulalaieva, D. Nomeniuk [12], N. Kulalaieva, S. Leu [13], T. Seddon, S. Billett [14], S. Tkachenko, L. Berezovska, O. Protas, L. Parashchenko, A. Durmanov [15].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є вивчення цілей, особливостей, підходів та принципів соціального партнерства в професійній освіті, а також нових можливостей, яких воно надає закладам професійної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення думок вітчизняних науковців, наведених у [2-4], дозволяє констатувати, що соціальне партнерство необхідно уявляти як форму взаємодії різноманітних суб'єктів соціуму

(державних інститутів, корпорацій, некомерційних організацій, соціальних груп і ін.), яка дозволяє їм вільно декларувати свої інтереси й знаходити цивілізовані способи їх реалізації.

Аналіз літератури показав, що вивченням соціального партнерства по суті, як й аналізом соціального конфлікту та трудових відносин почали займатися давно. Вивченням цих явищ займалися видатні філософи й діячі науки минулого, такі як: Н. Макіавеллі, Ф. Бекон, Т. Гоббс, Ж.-Ж. Руссо, А. Смит, Г. Лейбниц, М. Вебер. При цьому, можна дійти висновку про те, що теоретико-концептуальні основи соціального партнерства знаходять своє втілення в розробці теорій соціальної дії, соціальної солідарності, а також таких близьких і досить часто вживаних поняттях, як «соціальна згода та «соціальна згуртованість». Приблизно такі ж висновки роблять інші дослідники інституту соціального партнерства.

Соціальна дія (взаємодія) розглядається різними авторами як процедура взаємообміну діяльністю між різними шарами суспільства, індивідуумами, групами, державними інститутами. Якщо узагальнити ці думки, то можна дійти висновку, що соціальна дія – цей будь-який прояв соціальної активності (діяльність, поведінка, реакція, позиція та ін.), орієнтований на інших людей. Вона є найпростішою одиницею, тобто одиничним актом соціальної діяльності, що враховує певні очікування й реакцію інших людей.

У свою чергу, соціальну згоду можна описати якимось загальними діями, цінностями, переконаннями, що виникають у процесі взаємодії між різними соціальними групами або індивідуумами. Соціальна згода є інтегративною характеристикою суспільства й дозволяє коректно інтерпретувати соціальні зміни. Найважливішою умовою становлення соціальної згоди є близькість культурних традицій різних шарів і ціннісна єдність суспільства, оскільки ці фактори забезпечують високий рівень розуміння устремлінь, вчинків і дій інших людей.

Погляди дослідників на соціальну згуртованість також приблизно однакові й указують на те, що під цим поняттям вони розуміють взаємодію суспільства й держави для вирішення якихось соціальних проблем, конфліктів з метою збереження стабільної ситуації.

З аналізу вищевказаних понять можна дійти висновку, що соціальне партнерство дозволяє уникати конфлікту, напруженості та протиріч між суб'єктами громадянського суспільства та права, які взаємодіють. Поняття соціального партнерства має безліч визначень. Так, Ю. Кец розглядає його як: «форму взаємодії різноманітних суб'єктів соціуму (державних інститутів, корпорацій, некомерційних організацій, соціальних груп і ін.), що дозволяють їм вільно виражати свої інтереси й знаходити цивілізовані способи їх реалізації» [2]. А, українська дослідниця О. Огієнко визначає його як «переважний спосіб регулювання відносин найманої праці, що стає способом досягнення домовленості між працею й капіталом» [6, с. 406]. Також нею соціальне партнерство розглядається через принцип біпартизма, де взаємодія між працюючими й роботодавцем розглядається як рівноправна [Там само].

Інша вітчизняна дослідниця О. Москвічова вважає, що соціальне партнерство це «цивілізована форма суспільних відносин у соціально-трудої сфері, яка забезпечує узгодження й захист інтересів працівників, роботодавців (підприємців), органів державної влади, місцевого самоврядування шляхом укладання договорів, угод і прагнення досягненню консенсусу, компромісу з найважливіших напрямків соціально-економічного й політичного розвитку» [4, с. 51].

Багатьма іншими дослідниками соціальне партнерство подається, як система взаємин між працівниками (або їхніми представниками), роботодавцями (представниками роботодавців), органами державної влади, органами місцевого самоврядування, що спрямована на узгодження інтересів працівників і роботодавців з питань регулювання трудових відносин, а також інших

безпосередньо пов'язаних з ними відносин.

На наш погляд, найбільш повно й точно запропоновано визначення соціального партнерства у [3], де автори визначають його на основі принципу трипартизма (лат. *tripartitus* – те, що складається із трьох частин), який передбачає регулювання трудових і пов'язаних з ними економічних відносин на базі рівноправної взаємодії та співробітництва представників найманих робітників, органів державної влади та представників підприємців (роботодавців).

Об'єктом соціального партнерства, на думку переважної більшості науковців, є будь-яка соціальна група. Відповідно, об'єктами соціального партнерства є: реальне соціально-економічне положення різних соціально-професійних груп, шарів, спільнот; якість і рівень їх життя під кутом зору соціально можливих і соціально гарантованих способів отримання доходу, розподілу суспільного багатства відповідно до кількості й якості праці, як реально здійсненої на цей момент, так і вже здійсненої в минулому. Тоді предметом соціального партнерства є: підготовка й наповнення трудових ресурсів; захист прав трудящих; охорона праці, екології; забезпечення зайнятості населення через створення робочих місць.

По суті справи, соціальне партнерство стосується держави, суспільства й індивідуума набагато ширше. Предмет соціального партнерства містить не тільки сферу праці та розподіл доходів, але й сферу споживання, охорони здоров'я, освіти, соціального страхування й пенсійного обслуговування [2].

Необхідно відзначити, що соціальне партнерство – це не статичне явище, а процес, оскільки може мінятися його мета, завдання й зміст виходячи із ситуації, у якій перебуває держава, суспільство, підприємства, соціальна група, індивідуум. Природа соціального партнерства, як спеціального виду суспільних відносин, обумовлена потребою взаємного узгодження й захисту інтересів різних соціальних груп, найманих робітників, бізнесу і їх об'єднань, а також

органів державної влади й місцевого самоврядування на основі договірних, рівноправних відповідальних відносин. Однак, є певна відмінність соціального партнерства в Україні та за рубежом. Вона вбачається в тому, що в нас воно являє собою систему зв'язків між працівниками, роботодавцями, а також органами державної влади й місцевого самоврядування з узгодження інтересів у соціально-трудовій сфері, а в країнах заходу воно сформувалося з ініціативи профспілок і служить для зниження ступеня конфліктності в суспільстві [6].

Особливостями соціального партнерства можна вважати:

- партнерську взаємодію сторін, які мають різні інтереси;
- не зважаючи на розбіжність інтересів, взаємодія сторін відбувається на вигідних для них умовах;
- функцію локомотива розвитку громадянського суспільства;
- зниження можливості диктату однієї сторони, оскільки соціальне партнерство припускає договірні відносини на основі компромісу, консенсусу;
- можливість погіршувати соціально-економічне положення однієї зі сторін, якщо залучення в цей процес відбувається під тиском, наприклад використовується адміністративний ресурс.

Принципи соціального партнерства, що відзначає більшість дослідників цієї проблеми, умовно ми розділили на 5 блоків. Склад кожного блоку визначає низка принципів, що наведено нижче.

1. *Правові* принципи: демократичність, законність, добровільність, рівноправність сторін.

2. *Соціальні* принципи: гуманізм, соціальна солідарність, соціальна справедливість, свобода в економічній і політичній сферах, повага, узгодження й захист інтересів сторін, повноважність їх представників.

3. *Партнерські* принципи: соціальний діалог, співробітництво, взаємодія, свобода вибору в обговоренні питань, що становлять зміст угод і договорів, обов'язковість їх виконання, відповідальність сторін за невиконання прийнятих

угод і договорів.

4. *Конкурентні* принципи: конкуренція, конфронтація, протистояння, боротьба.

5. *Безконфліктності* принципи: толерантність, компроміс, консенсус, нейтралітет.

Ці принципи в реалізації соціального партнерства необхідно не тільки враховувати, але й привносити нові, які вже з наявними дозволять досягти мети й вирішити завдання, поставлені перед соціальним партнерством як інструментом для розв'язання соціально-економічних завдань.

Таким чином, у нашому дослідженні ми зупинимося на понятті соціального партнерства як цивілізованій формі суспільних відносин у соціально-трудої сфері, що забезпечує узгодження та захист інтересів працівників, роботодавців (підприємців), органів державної влади, місцевого самоврядування шляхом висновку договорів, угод і прагнення досягненню консенсусу, компромісу з найважливіших напрямків соціально-економічного й політичного розвитку.

Соціальне партнерство розглядається як процес, оскільки можуть мінятися його цілі й завдання. Предмет соціального партнерства може бути ширше ніж сфера праці й розподіл доходів. До нього можуть мати відношення охорона здоров'я, освіта, соціальне страхування тощо. До основних, при організації соціального партнерства, можна віднести такі принципи: рівноправність сторін, законність, компроміс, співробітництво, конкурентної боротьби.

Як нами було нами визначено вище, соціальне партнерство застосовується не тільки в сфері трудових відносин, воно також широко використовується в професійній освіті. Пов'язане це, у першу чергу, з технологіями, що швидко змінюються, а також з величезним обсягом інформації, що загалом приводить до складності в підготовці потрібних ринку праці фахівців, оскільки освітнім установам доводиться доганяти інформаційно-технологічний прогрес. Це вкрай

складно зробити, оскільки разом з технологіями ускладнюється техніка, яка необхідна для проведення професійного навчання. Не всі освітні установи здатні повністю забезпечити себе сучасною технікою й необхідними засобами виробництва для навчання здобувачів освіти відповідно до запиту роботодавців, які вимагають певний рівень професійної підготовки випускників, що повинен відповідати сучасному рівню розвитку науки, техніки й технологій.

Сьогодні усе частіше вимоги роботодавців перевищують можливості закладів професійної освіти різних шаблів, а також вимоги, що закладені у відповідних освітніх стандартах. Усе частіше фахівець, підготовлений у рамках освітнього стандарту, не влаштовує роботодавця. Тому в останні роки склалася альтернативна система вхідної атестації роботодавцями майбутнього працівника при прийомі на роботу в установу, фірму або підприємство. З цього приводу слід констатувати, що в сучасній професійній освіті повністю цю проблему ще не вирішили.

Сьогодні зростає конкуренція на ринку праці та існує великий попит на фахівців, особливо технічних профілів. Це спонукає підприємства, враховуючи довгострокову перспективу власного розвитку, прибігати до підготовки необхідних кадрів самостійно. Вони створюють свої освітні центри професійної підготовки та готують необхідних їм фахівців.

Перераховані вище причини й проблеми є, безумовно, основою для вступу професійних закладів освіти та підприємств із дефіцитом кадрів у партнерські відносини. У перших є ті, кого можна навчати (здобувачі освіти), а також ті, хто може навчати (викладачі, майстри виробничого навчання, інструктори), а в других – є сучасна техніка й досвід використання новітніх технологій. Синтез можливостей перших і других дозволяє ефективно вирішувати проблеми професійної освіти й дефіциту кадрів.

Таким чином, можна розглядати соціальне партнерство як засіб підвищення ефективності професійної освіти, що забезпечує зв'язок освітніх

послуг з економічним життям, сферою праці, а також необхідний баланс попиту та пропозиції кваліфікацій, умінь і компетентностей на ринку праці. Відповідно, соціальними партнерами закладів професійної освіти є суб'єкти ринку праці й економічного життя. Інакше кажучи, основними категоріями соціальних партнерів є роботодавці й їхні організації, з одного боку, і заклади професійної освіти, що готують фахівців для них, з іншого.

Основними цілями соціального партнерства, як фактору підвищення якості професійної освіти, можна вважати:

- здійснення державної політики в сфері професійної освіти й підготовки кадрів;
- забезпечення кадрами підприємств, що розбудовуються відповідно до вектора розвитку економіки;
- прискорення адаптації фахівців на ринку праці;
- підвищення конкурентоспроможності фахівців, які готуються закладами професійної освіти.

Сьогодні існує багато визначень такого поняття як «соціальне партнерство в освіті». Узагальнюючи їх розгляд, відзначимо головні аспекти, що характеризують це поняття:

- сукупність взаємин навчальних закладів, об'єднань роботодавців, профспілок і владних структур на основі договорів, угод, контрактів з метою подальшого розвитку системи освіти, підвищення кадрового потенціалу країни, формування соціально активної освіченої особистості, економічного й духовного прогресу суспільства;
- конструктивна взаємодія всіх суспільних секторів з розвитку системи освіти в країні, створення сприятливих умов для різних видів освіти, включаючи самоосвіту;
- соціальна взаємодія закладів загальноосвітньої й професійної підготовки, інститутів влади, роботодавців, некомерційних організацій і самих здобувачів

освіти з метою досягнення між ними консенсусу й задоволення потреб на основі принципу соціальної справедливості.

Аналіз наукових досліджень, присвячених проблемі, що розглядається, дозволяє констатувати, що соціальне партнерство в сфері освіти є соціально-правовим явищем, яке виникло в нашій країні відносно недавно й потребує більш докладного теоретичного й прикладного вивчення, а також нормативно-правового оформлення. Соціальне партнерство в системі професійної освіти можна розглядати з декількох позицій, зокрема як:

- соціальний ресурс закладу професійної освіти;
- фактор стабілізації регіонального ринку праці;
- спосіб інтеграції інноваційної й освітньої діяльності учасників партнерства з метою позитивних соціально-економічних змін;
- технологія взаємодії фахівців у професійній сфері з метою оптимізації прийнятих рішень;
- певний тип відносин, у якому зацікавлені різні соціальні групи, а також держава у цілому.

Таке партнерство є певним типом відносин закладів освіти із суб'єктами й ринком праці, державною й регіональною владою, мета яких полягає у повному узгодженні й прийнятті до відома інтересів усіх учасників цього процесу. Тобто, соціальне партнерство для професійної освіти є природньою формою суспільної злагоди.

При цьому, заклади професійної освіти в рамках соціального партнерства здобувають нові можливості:

- отримувати інформацію від соціальних партнерів про попит на кадри;
- проводити підготовку фахівців відповідно до змісту навчання, який погоджений із соціальним партнером;
- здійснювати практичне навчання здобувачів освіти на сучасному

устаткуванні й техніці підприємства-партнера;

- проводити стажування викладачів, майстрів виробничого навчання, інструкторів з оволодіння сучасними технологіями;
- проведення спільної, незалежної, експертної оцінки якості професійної підготовки;
- залучення більшої кількості абітурієнтів, при наявності угоди про цільове навчання, у тому числі підвищення можливості працевлаштування випускників за профілем;
- отримання позабюджетних коштів, поповнення матеріально-технічної бази, що використовується в навчанні, від підприємства-партнера.

Можна зробити висновок про те, що соціальне партнерство в освіті покликано вирішити ті завдання й існуючі проблеми, що є нагальними для усіх учасників цього процесу: освітньої установи, підприємства (роботодавця), держави. Можливості, які надає соціальне партнерство мають дозволити закладам професійної освіти готувати сучасних, компетентних, необхідних для виробництва фахівців. Воно реалізується через діалогічну взаємодію соціальних суб'єктів і забезпечення єдності, гармонізації соціальних структур, а також вироблення освітньої стратегії єдиних дій. Також можна констатувати, що соціальне партнерство для професійної освіти є природньою формою суспільної злагоди та існування для здійснення професійної підготовки необхідних для економіки країни фахівців.

Висновки. 1. На думку багатьох дослідників соціальне партнерство – це система взаємин між працівниками (або їхніми представниками), роботодавцями (представниками роботодавців), органами державної влади, органами місцевого самоврядування, що спрямована на узгодження інтересів працівників і роботодавців з питань регулювання трудових відносин, а також інших безпосередньо пов'язаних з ними відносин.

2. Об'єктами соціального партнерства є: реальне соціально-економічне

положення різних соціально-професійних груп; якість і рівень їх життя під кутом зору соціально можливих і соціально гарантованих способів отримання доходу, розподілу суспільного багатства відповідно до кількості й якості праці. Предметом соціального партнерства є: підготовка й наповнення трудових ресурсів; захист прав трудящих; охорона праці, екології; забезпечення зайнятості населення через створення робочих місць.

3. Особливостями соціального партнерства можна вважати: партнерську взаємодію сторін з різними інтересами; взаємодія сторін є взаємовигідною, не зважаючи на розбіжність інтересів; функцію локомотива розвитку громадянського суспільства; зниження можливості диктату однієї сторони; можливість погіршувати соціально-економічне положення однієї зі сторін, якщо залучення в цей процес відбувається під тиском, наприклад, використовується адміністративний ресурс.

4. Принципи соціального партнерства, що відзначає більшість дослідників цієї проблеми, ми умовно розділили на 5 блоків: 1) *правові*: демократичність, законність, добровільність, рівноправність сторін; 2) *соціальні*: гуманізм, соціальна солідарність, соціальна справедливість, свобода в економічній і політичній сферах, повага, узгодження й захист інтересів сторін, повноважність їх представників; 3) *партнерські*: соціальний діалог, співробітництво, взаємодія, свобода вибору в обговоренні питань, що становлять зміст угод і договорів, обов'язковість їх виконання, відповідальність сторін за невиконання прийнятих угод і договорів; 4) *конкурентності*: конкуренція, конфронтація, протистояння, боротьба; 5) *безконфліктності*: толерантність, компроміс, консенсус, нейтралітет.

5. Застосування соціального партнерства в професійній освіті пов'язане з технологіями, що швидко змінюються, а також з величезним обсягом інформації, що загалом приводить до складності в підготовці потрібних ринку праці фахівців, оскільки освітнім установам доводиться доганяти інформаційно-

технологічний прогрес. Синтез можливостей закладів професійної освіти, з одного боку, і виробничих підприємств, з іншого боку, дозволяє ефективно вирішувати проблеми професійної освіти й дефіциту кадрів.

6. Основними цілями соціального партнерства, як фактору підвищення якості професійної освіти, є: здійснення державної політики в сфері професійної освіти й підготовки кадрів; забезпечення кадрами підприємств; прискорення адаптації фахівців на ринку праці; підвищення конкурентоспроможності фахівців, які готуються закладами професійної освіти. Соціальне партнерство в системі професійної освіти це: соціальний ресурс закладу професійної освіти; фактор стабілізації регіонального ринку праці; технологія взаємодії фахівців у професійній сфері з метою оптимізації прийнятих рішень; певний тип відносин, у якому зацікавлені різні соціальні групи, а також держава у цілому.

7. Соціальне партнерство надає закладам професійної освіти нові можливості: отримувати інформацію від соціальних партнерів про попит на кадри; проводити підготовку фахівців відповідно до змісту навчання, який погоджений із соціальним партнером; здійснювати практичне навчання здобувачів освіти на сучасному устаткуванні й техніці підприємства-партнера; проводити стажування викладачів, майстрів виробничого навчання, інструкторів з оволодіння сучасними технологіями; проведення спільної, незалежної, експертної оцінки якості професійної підготовки; залучення більшої кількості абітурієнтів та підвищення можливості працевлаштування випускників за профілем; отримання позабюджетних коштів, поповнення матеріально-технічної бази від підприємства-партнера.

Подальші перспективи дослідження вбачаються у виявленні й обґрунтуванні педагогічних умов формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання до роботи в умовах соціального партнерства.

Список використаних джерел

1. Келембет, Л., Фляк, О. Теоретико-методичні засади реалізації соціального партнерства в закладах освіти. *Педагогічні науки та освіта*, 2023, Вип. XLII–XLIII, С. 33-40.
2. Кец, Ю. Соціальне партнерство, 2019. [URL: https://naurok.com.ua/socialne-partnerstvo-102930.html](https://naurok.com.ua/socialne-partnerstvo-102930.html) .
3. Лаухіна, Л., Кобзар, Н., Рабіч, О. Скачедуб, С. Соціальне партнерство в Україні та його правове забезпечення. *Економічний простір*, 2020, № 162, С. 7-12. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/162-1>.
4. Москвічова, О. Державно-приватне партнерство в Україні: проблеми розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*, 2015, Вип. 13, Ч. 3, С. 50-52.
5. Москвічова, О. Державно-приватне партнерство у сфері професійно-технічної та вищої освіти. *Економіка і організація управління*, 2018, № 2 (22), С. 291-299.
6. Огієнко, О. Соціальне партнерство як основа державно-громадського управління освітою: досвід зарубіжних країн. *Стратегія післядипломної освіти сталого розвитку*, К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020, С. 404-414.
7. Оніщенко, С. Соціальне партнерство закладу освіти в контексті модернізації національної освіти. *Директор школи*, 2018, № 17-18, С. 100-103.
8. Харченко, Н. Соціальне партнерство в освіті: переваги і можливості. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей і учнівської молоді*, 2019, Кн. 2, № 23, С. 179–194.
9. Царьова, Є. Стан розвитку соціального партнерства у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. *Професійна педагогіка*, 2022, Т. 2, Вип. 25, С. 129-137. DOI: <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.25.129-137>.
10. Billett, S. Collaborative working and contested practices: forming, developing and sustaining social partnerships in education. *Journal of Education*

Policy, 2007, pp. 1-14. URL:
https://www.academia.edu/16918276/Collaborative_working_and_contested_practices_forming_developing_and_sustaining_social_partnerships_in_education

DOI: <https://doi.org/10.1080/02680930701625288>.

11. Ismailov, S. Legal aspects of social partnership in education. *European Scholar Journal (ESJ)*, 2021, Vol. 2, No. 11, pp. 102-105.

12. Kulalaieva, N., Homeniuk, D. The technology for developing social partnership in professional education under the conditions of dual training. *Professional Pedagogics*, 2020, No. 1 (20), pp. 146-150. DOI:<https://doi.org/10.32835/2707-3092.2020.20.146-150>.

13. Kulalaieva, N., Leu, S.. Dual education as a tool for assurance the education of sustainable development. *International Journal of Pedagogy Innovation and New Technologies*, 2018, Vol. 5, No. 1, pp. 104-115. DOI: <https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.6847>.

14. Seddon, T., Billett, S. Social partnerships in vocational education: Building community capacity, Adelaide. Australia: NCVER, 2004, 51 p.

15. Tkachenko, S., Berezovska, L., Protas, O., Parashchenko, L., Durmanov, A. Social Partnership of Services Sector Professionals in the Entrepreneurship Education. *Journal of Entrepreneurship Education*, 2019, Vol. 22, Iss. 4. URL:<https://www.abacademies.org/articles/social-partnership-of-services-sector-professionals-in-the-entrepreneurship-education-8503.html/> .

16. Shaidullina, A. The Features of Social Partnership as a Mechanism for the Integration of Education and Production. *Review of European Studies*, Published by Canadian Center of Science and Education, 2015, Vol. 7, No. 3, pp. 292-297.

17. Varkulevich, T. Public-private partnership in education: Features and prospects. *Revista San Gregorio*, 2019, No. 1 (32), pp. 157-165. DOI: <https://doi.org/10.36097/rsan.v1i32.1014>.